

*hokimligi
mактабгача ва мактаб та’лими
бoshqarmasi*

*mактабгача ва
мактаб та’лими bo‘limi tasarrufidagi
—umumiy o‘rta ta’lim mакtabi
matematika fani o‘qituvchisi*

*ning
20__-20__-o‘quv yili 11-sinflar
uchun “Yosh matematik”*

**TO‘GARAK
HUJJATLARI**

To‘garak a‘zolari haqida ma’lumot

Nº	Familiya ismi va sharifi	Tug‘ilgan sanasi	Sinfı	Manzili (to‘liq)	Ota-onasi (Ismi sharifi)	Telefon (uy yoki mobil)	Izoh
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							
7.							
8.							
9.							
10.							
11.							
12.							
13.							
14.							
15.							
16.							
17.							
18.							
19.							
20.							
21.							
22.							
23.							
24.							
25.							
26.							
27.							
28.							
29.							
30.							

O‘tkazilgan xona _____

“_____” To ‘garak mashg‘ulotlar o‘tkazilish sanalari To ‘garak rahbari _____

To 'garak rahbari _____

“ ” To ‘garak mashg‘ulotlar o‘tkazilish sanalari

To 'garak rahbari _____

№	O‘tiladigan mavzular rejasi	Nazariy soat	Mashg‘ulot o‘tkazish muddati	Mashg‘ulot o‘tkazilgan sana
1.	O‘zgaruvchi miqdorlarorttirmalarining nisbati va uning ma’nosи.Urinma ta’rifi. Funksiya orttirmasi	1		
2.	O‘zgaruvchi miqdorlarorttirmalarining nisbati va uning ma’nosи.Urinma ta’rifi. Funksiya orttirmasi	1		
3.	Limit haqida tushuncha	1		
4.	Limit haqida tushuncha	1		
5.	Hosila, uning geometrik va fizik ma’nosи	1		
6.	Hosila, uning geometrik va fizik ma’nosи	1		
7.	Hosilani hisoblash qoidalari	1		
8.	Hosilani hisoblash qoidalari	1		
9.	Murakkab funksiyaning hosilasi	1		
10.	Murakkab funksiyaning hosilasi	1		
11.	Funksiya grafigiga o‘tkazilgan urinma va normal tenglamalari	1		
12.	Funksiya grafigiga o‘tkazilgan urinma va normal tenglamalari	1		
13.	Takrorlash	1		
14.	Misollar ishlash	1		
15.	Misollar ishlash	1		
16.	Hosila yordamida funksiyani tekshirish vagrafigini yasash	1		
17.	Hosila yordamida funksiyani tekshirish vagrafigini yasash	1		
18.	Takrorlash	1		
19.	Geometrik, fizik, iqtisodiy mazmunli ekstremal masalalarni yechishda differensial hisob usullari	1		
20.	Geometrik, fizik, iqtisodiy mazmunli ekstremal masalalarni yechishda differensial hisob usullari	1		
21.	Taqribiy hisoblashlar	1		
22.	Taqribiy hisoblashlar	1		
23.	Hosila yordamida modellashtirish	1		
24.	Hosila yordamida modellashtirish	1		
25.	Takrorlash	1		
26.	Masalalar yechish	1		
27.	Masalalar yechish	1		
28.	Boshlang`ich funksiya va aniqmas integral tushunchalari	1		
29.	Boshlang`ich funksiya va aniqmas integral tushunchalari	1		
30.	Integrallar jadvali. Integralning eng sodda qoidalari	1		
31.	Integrallar jadvali. Integralning eng sodda qoidalari	1		
32.	Aniq integral. Nyuton–leybnis formulasi	1		
33.	Aniq integral. Nyuton–leybnis formulasi	1		
34.	Takrorlash	1		

MMIBDO’: _____

To‘garak rahbari: _____

Sana: " " 20 -yil.Sinflar: To'garak rahbari:

Mavzu: O'zgaruvchi miqdorlar orttirmalarining nisbati va uning ma'nosi.

Urinma ta'rifi. Funksiya orttirmasi

Mashg'ulotning loyixasi

Ta'limiyl maqsad	O'zgaruvchi miqdorlar orttirmalarining nisbati va uning ma'nosini bilish
Tarbiyaviy maqsad	Vatanimizning jannatmakon yurt ekanligi va bu yurt farzantlarini yana bir bora yurakdan sevishga undash.
Rivojlantiruvchi maqsad	Musstaqil ravishda o'z bilimlarini mustahkamlay olishi,Kognitiv kompitensiyani (shaxsning mustaqil ijodiy fikrlashi) rivojlantirish.
Mashg'ulot turi	Yangi bilim berish
Kompetensiya	Matematik savodxonlik , fan va texnika yangiliklaridan xabardor bo'lish hamda foydalanish
Mashg'ulot usuli	Induktiv (amaliyotdan nazariyaga qarab borish)
Metod	Savol javob va aqliy hujum ,Guruhlarda ishlash.

Yangi bilimni o'zlashtirish

Turli o'Ichov birliklariga ega bo'lgan ikkita o'zgaruvchi miqdor nisbatini hisoblash inson hayotida tez-tez uchrab turadi.

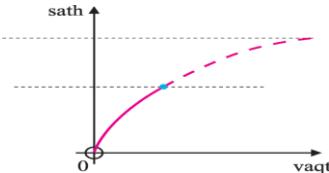
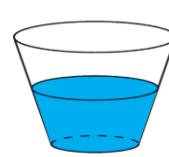
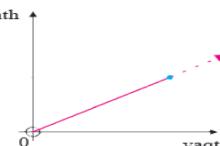
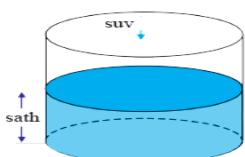
Masalan, avtomashinaning **tezligi** uning yurgan yo'lining vaqtga nisbati km/soat yoki m/s larda o'chanadi, yoqilg'i sarflashi esa km/litr yoki 100 km/litr larda o'chanadi. Xuddi shunday, basketbolchining mahorati bir o'yinda to'plagan ochkolar soni bilan belgilanadi.**1- Misol.** O'quv ishlab chiqarish majmuasida 11-sinf o'quvchilarini orasidamatn terishning sifati va tezligi bo'yicha sinov o'tkazilmoqda. Karim 3 minut mobaynida 213 ta so'zni terib, 6 ta imloviy xatoga, yo'l qo'ygani ma'lum bo'ldi. Ularning natijalarini solishtiring. Nargiza esa 4 minut mobaynida 260 ta so'zni terib, 7 ta imloviy xatoga □ Har bir o'quvchi uchun tegishli nisbatlarni tuzamiz:

Karim:

matn terishning tezligi ($213 \text{ta so'z} : 3 \text{min}$) = 71so'z/min

matn terishning sifati 6 ta xato xato : $213 \text{ta so'z} \approx 0,0282 \text{so'z}$

2-Misol. Silindr shaklidagi idish suv bilan bir xil tezlikda to'ldirilmoqda. Bunda silindrik idish ichiga vaqtga proporsional bo'lgan suv (hajmi) quyilayotgani bois suv sathining (balandligining) vaqtga nisbatan bog'lanishi chiziqli funksiya o'rinishida bo'ldi (1-rasmga qarang).

Bu holda idishdagи suv sathining vaqtga bo'lgan nisbati (ya'ni sathning o'zgarish tezligi) o'zgarmas son bo'lib qolaveradi.

O'zgarishning o'rtacha tezligi

Ikkita o'zgaruvchi miqdorning bir-biriga bog'lanishi chiziqli funksiya ko'rinishida bo'lsa, bu miqdorlar orttirmalarining nisbati o'zgarmas son bo'ldi. Ikkita o'zgaruvchi miqdorning bir-biriga bog'lanishi chiziqli funksiya ko'rinishida bo'limasa, biz bu o'zgaruvchi miqdorlarning berilgan oraliqdagi o'rtacha nisbatini topa olamiz. Agar oraliqlar turlicha olinsa, hisoblangan o'rtacha nisbatlar ham turlicha bo'ldi.

1-misol. Moddiy nuqtaning vaqtga nisbatan to'g'ri chiziq bo'ylab harakat qonuni grafikda tasvirlangan (7- rasm). FM esuvchining burchak koeffitsiyentini toping.

$\frac{f(a+h) - f(a)}{h}$ kasr suratini $y = f(x)$ funksiyaning argumenti x ning h orttirmasiga mos keluvchi orttirmasi deb atash qabul qilingan. Kasrning o'zi esa ayirmalii nisbat deb atashadi.

Sana: “ ” 20 -yil.Sinflar: _____ To‘garak rahbari: _____

Mavzu: O‘zgaruvchi miqdorlarorttirmalarining nisbati va uning ma’nosini bilish

Urinma ta’rifi. Funksiya orttirmasi

Darsning loyixasi

Ta’limiy maqsad	O‘zgaruvchi miqdorlar orttirmalarining nisbati va uning ma’nosini bilish
Tarbiyaviy maqsad	Vatanimizning jannatmakon yurt ekanligi va bu yurt farzantlarini yana bir bora yurakdan sevishga undash.
Rivojlantiruvchi maqsad	Musstaqil ravishda o‘z bilimlarini mustahkamlay olishi,Kognitiv kompitensiyanı (shaxsning mustaqil ijodiy fikrlashi) rivojlantirish.
Dars turi	Yangi bilim berish
Kompetensiya	Matematik savodxonlik , fan va texnika yangiliklaridan xabardor bo‘lish hamda foydalanish
Dars usuli	Induktiv (amaliyotdan nazariyaga qarab borish)
Metod	Savol javob va aqliy hujum ,Guruhlarda ishslash.

Yangi bilimni o‘zlashtirish

2-misol. Populatsiyadagi sichqonlar soni haftalar kechishi bilan quyidagicha o‘zgaradi (8-rasm):

8-rasm.

3- va 6- hafta oralig‘ida sichqonlar soni o‘rtacha qanday o‘zgargan? 7 haftalik vaqt oralig‘da-chi?

△ Sichqonlar populatsiyasining o‘sish tezligi

$\frac{(240-110)}{(6-3) \text{ta hafta}} \approx 43 \frac{\text{sichqon}}{\text{hafta}}$, ya’ni 3- va 6- hafta oralig‘ida

sichqonlar soni haftasiga o‘rtacha 43 taga ko‘paygan.

Xuddi shunday 7 haftada $\frac{(315-50)}{(7-0) \text{ta hafta}} \approx 38 \frac{\text{sichqon}}{\text{hafta}}$.

7 hafta oralig‘ida sichqonlar soni haftasiga o‘rtacha 38 taga ko‘paygan. ▲

Umumiyl holda: x miqdor a dan b gacha o‘zgarganda $y=f(x)$ miqdor o‘zgarishining o‘rtacha tezligi

$$\frac{f(b)-f(a)}{b-a}$$

orttirmalar nisbatiga teng, bu yerda $f(b) - f(a)$ – funksiya orttirmasi, $b - a$ esa argument orttirmasi.

$h=b-a$ deb belgilasak, o‘rtacha tezlik $\frac{f(a+h)-f(a)}{h}$ ko‘rinishni oladi.

Sana: “ ” 20 -yil. Sinflar: _____ To‘garak rahbari: _____

Mavzu: Limit haqida tushuncha

Mashg‘ulotning loyixasi

Ta’limiy maqsad	Limit haqida tushuncha va uning ma’nosini bilish
Tarbiyaviy maqsad	Vatanimizning jannatmakon yurt ekanligi va bu yurt farzantlarini yana bir bora yurakdan sevishga undash.
Rivojlantiruvchi maqsad	Musstaql ravishda o‘z bilimlarini mustahkamlay olishi, Kognitiv kompitensiyaniga (shaxsning mustaqil ijodiy fikrlashi) rivojlantirish.
Mashg‘ulot turi	Yangi bilim berish
Kompetensiya	Matematik savodxonlik, fan va texnika yangiliklaridan xabardor bo‘lish hamda foydalanish
Mashg‘ulot usuli	Induktiv (amaliyotdan nazariyaga qarab borish)
Metod	Savol javob va aqliy hujum, Guruhlarda ishslash.

Yangi bilimni o‘zlashtirish

x ning qiymatlari 2 dan kichik bo‘lib, 2 ga yaqinlasha borganda $f(x)=x^2$ funksiyaning qiymatlari jadvalini qaraylik:

x	1	1,9	1,99	1,999	1,9999
$f(x)$	1	3,61	3,9601	$\approx 3,996\ 00$	$\approx 3,999\ 60$

Jadvaldan ko‘rinib turibdiki, x ning qiymatlari 2 ga qancha yaqin bo‘lavversa (*yaqinlashsa*), $f(x)$ funksiyaning mos qiymatlari ham 4 soniga yaqinlashaveradi. Bunday holatda x argument (*o‘zgaruvchi*) 2 ga *chapdan yaqinlashganda* $f(x)$ ning qiymatlari 4 soniga *yaqinlashadi* deymiz. Endi x ning qiymatlari 2 dan katta bo‘lib, 2 ga yaqinlasha borganida $f(x)=x^2$ funksiyaning qiymatlari jadvalini qaraylik:

x	3	2,1	2,01	2,001	2,0001
$f(x)$	9	4,41	4,0401	$\approx 4,004\ 00$	$\approx 4,000\ 40$

Bunday holatda x argument 2 ga *o‘ngdan yaqinlashganda*, $f(x)$ funksiya qiymatlari 4 soniga *yaqinlashadi* deymiz.

Yuqoridaq ikki holatni umumlashtirib, x argument 2 ga *yaqinlashganda*, $f(x)$ ning qiymatlari 4 soniga *yaqinlashadi* deymiz va buni quyidagicha yozamiz:

$$\lim_{x \rightarrow 2} x^2 = 4.$$

Funksiyaning *limiti* 4 ga teng. Umumiy holda *funksiya limiti* tushunchasiga quyidagicha yondashiladi:

$x \neq a$ bo‘lib, uning qiymatlari a soniga yaqinlashsa, $f(x)$ ning mos qiymatlari A soniga yaqinlashsin. Bu holda A sonni $x \rightarrow a$ ga *yaqinlashganda* $f(x)$ funksiyaning *limiti* deyiladi va bunday belgilanadi:

$$\lim_{x \rightarrow a} f(x) = A.$$

Ayrim hollarda mazkur holatni x ning qiymatlari a ga *intilganda* $f(x)$ funksiya A ga *intiladi*, deymiz.

$\lim_{x \rightarrow a} f(x) = A$ yozuv o‘rniga $x \rightarrow a$ da $f(x) \rightarrow A$ yozuv ham qo‘llaniladi.

1-misol. Limitlarni hisoblang:

a) $\lim_{x \rightarrow 2} x^2$;   b) $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{x^2 + 3x}{x}$;   c) $\lim_{x \rightarrow 3} \frac{x^2 - 9}{x - 3}$.

△ a) x ning qiymatlari 2 ga yaqinlashganda x^2 ning qiymatlari 4 ga yaqinlashadi, ya’ni $\lim_{x \rightarrow 2} x^2 = 4$.

b) $x \neq 0$ bo‘lgani uchun

$$\lim_{x \rightarrow 0} \frac{x^2 + 3x}{x} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{x(x+3)}{x} = \lim_{x \rightarrow 0} (x+3) = 3.$$

c) $x \neq 3$ bo‘lgani uchun

$$\lim_{x \rightarrow 3} \frac{x^2 - 9}{x - 3} = \lim_{x \rightarrow 3} \frac{(x+3)(x-3)}{x - 3} = \lim_{x \rightarrow 3} (x+3) = 6. \quad \blacktriangle$$

Sana: " " 20 -yil. Sinflar: _____ To‘garak rahbari: _____

Mavzu: Limit haqida tushuncha

Mashg‘ulotning loyixasi

Ta’limiy maqsad	Limit haqida tushuncha va uning ma’nosini bilish
Tarbiyaviy maqsad	Vatanimizning jannatmakon yurt ekanligi va bu yurt farzantlarini yana bir bora yurakdan sevishga undash.
Rivojlantiruvchi maqsad	Musstaql ravishda o‘z bilimlarini mustahkamlay olishi, Kognitiv kompitensiyani (shaxsnинг mustaqil ijodiy fikrlashi) rivojlantirish.
Mashg‘ulot turi	Yangi bilim berish
Kompetensiya	Matematik savodxonlik, fan va texnika yangiliklaridan xabardor bo‘lish hamda foydalanish
Mashg‘ulot usuli	Induktiv (amaliyotdan nazariyaga qarab borish)
Metod	Savol javob va aqliy hujum, Guruhlarda ishlash.

Yangi bilimni o‘zlashtirish

$$\lim_{x \rightarrow a} f(x) = A \text{ yozuv o‘rniga } x \rightarrow a \text{ da } f(x) \rightarrow A \text{ yozuv ham qo‘llaniladi.}$$

Eslatma. x ning qiymati a ga intilganda $x \neq a$ sharti bajarilishining muhimligini aytib o‘tish joiz.

Misol. $x \rightarrow 0$ bo‘lganda $f(x) = \frac{5x + x^2}{x}$ funksiyaning limitini toping.

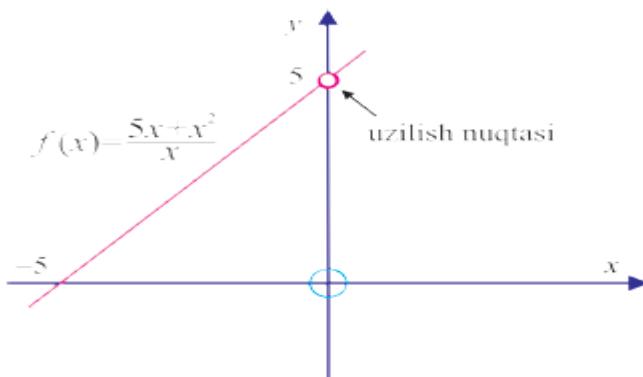
△ $x \neq 0$ sharti bajarilmasin, ya’ni $x=0$ bo‘lsin. $x=0$ qiymatni $f(x)$ ga bevosita qo‘yib ko‘rsak, $\frac{0}{0}$ ko‘rinishdagi aniqmaslikka ega bo‘lamiz.

Boshqa tomondan, $f(x) = \frac{x(5+x)}{x}$ bo‘lgani uchun bu funksiya ushbu

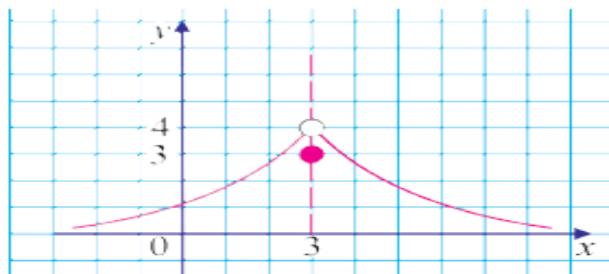
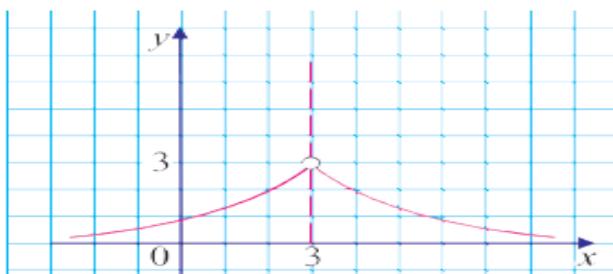
$$f(x) = \begin{cases} 5+x, & \text{agar } x \neq 0 \text{ bo‘lsa} \\ \text{aniqlanmagan, agar } x = 0 \text{ bo‘lsa,} \end{cases}$$

ko‘rinishni oladi.

$y=f(x)$ funksiyaning grafigi (0; 5) koordinatali nuqtasi “olib tashlangan” $y=x+5$ to‘g‘ri chiziq ko‘rinishida bo‘ladi (11-rasm):

12. Quyidagi funksiyalardan qaysi biri $x \rightarrow 3$ da limitga ega? Shu limitni toping.

*veb-saytimiz: Zokirjon.com
Hujjat Word variantda beriladi.
Zokirjon Admin bilan*

90-530-00-68 nomerga murojaat qilishingiz, shu nomerdagi telegram orqali bog‘lanishingiz yoki nza4567 izlab telegramdan yozishingiz so‘raladi.

Telegramda murojaatingizga o‘z vaqtida javob beriladi

**Matematika fanidan 11-sinf o‘quvchilarga
34 soatli to‘garakni to‘liq holda olish uchun
telegramdan yozing.**

Narxi: 20 ming so‘m

Telegram kanalimiz:

@Maktablar_uchun_hujjatlar

**To‘lov uchun: UZCARD *880*9860230104973329*summa#
Plastik egasi Nabihev Zokirjon**

DIQQAT!!!

Sizga bu **OMONAT** qilib beriladi.

To‘liq holda olganingizdan so‘ng:

Faqat o‘zingiz uchun foydalaning.

Hech kimga bermang hattoki eng yaqin insoningizga ham.

Internet orqali veb-saytlarga joylamang.

Kanal va gruppalarga tarqatmang.

OMONATGA

HIYONAT QILMANG.